

Nieuwsbrief
Oktober 2017

Volkstuindersvereniging “De Amateurtuinder”

Algemene informatie

Opgericht 17 oktober 1962. Koninklijk goedgekeurd op 24 april 1975 te Amsterdam.

Bezoekadres/verenigingsgebouw:

Oude Stationsweg 7b
3335 KJ Zwijndrecht
Tel. 078-6104030

Postadres:

W.H. Vliegenstraat 174
3332 CZ Zwijndrecht

Website: www.amateurtuinenbakestein.nl

Rekeningnummer NL52 INGB 0002 628 269, t.n.v. V.T.V. De Amateurtuinder.
Ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Dordrecht onder no. 40321529.

Aangesloten bij het Algemeen Verbond van Volkstuinders Verenigingen in Nederland,
AVVN. Postadres: Postbus 9094, 3506 GB Utrecht, telefoon 0346-561612.

Bestuur

Voorzitter

Mevr. W. Lammeree
Roosstraat 86
3333 SM Zwijndrecht
078-8424550
Tuin 16

Penningmeester

Dhr. A.J. Aarden
W.H. Vliegenstraat 174
3332 CZ Zwijndrecht
Tel. 078-6195350

Algemeen bestuurslid 2

Dhr. A. van der Linden
Windhalm 38
3344 BL Hendrik-Ido-Ambacht
Tel. 078-6818625
Tuin 40

Secretaris

Dhr. W. van Drunen
Henegouwen 70
3332 GC Zwijndrecht
078-8426298
Tuin 48

Algemeen bestuurslid 1

Mevr. J. Fremouw
Poulencstraat 1
3335 XD Zwijndrecht
Tel. 078-6165016
Tuin 5

Bestuur is elke 1e zaterdag van de maand aanwezig van 10.00 – 11.30 uur.

In- en verkoopcommissie

Dhr. A. van der Linden
Windhalm 38
3344 BL Hendrik-Ido-Ambacht
Tel. 078-6818625
Tuin 40

Dhr. P. Hoefkens
Prinses Beatrixstraat 2B
3331 GP Zwijndrecht
Tel. 078-6197769
Tuin 39

Dhr. S. de Deugd
Zuiderkruisstraat 18
3331 TV Zwijndrecht
Tel. 078-6122312
Tuin 19

Dhr. D. op den Camp
W.H. Vliegenstraat 14
3332 CV Zwijndrecht
Tel. 078-6190645
Tuin 55

Dhr. A. Fremouw
Poulencstraat 1
3335 XD Zwijndrecht
Tel. 078-6165016
Tuin 2

Dhr. C. Kooiman
Teilingen 46
3334 BV Zwijndrecht
Tel. 078-6103942
Tuin 49

In- en verkoopcommissie is iedere zaterdag aanwezig van 10.00 – 11.30 uur.

Inhoudsopgave

Van de voorzitter	4
Opzoomeren	6
High Tea op 30 oktober 2017	8
Kennismaken met	9
Alles op een hoop	11
Klein fruit	14
Activiteiten 4e kwartaal 2017	19
Bestellijst fruitbomen	20

Van de voorzitter

We hebben afscheid genomen van de zomer en kijken terug op een prachtig tuinseizoen. Door het mooie weer en voldoende regen was de oogst veel overvloediger dan voorgaande jaren. De meeste tuinders gingen met kisten en tassen vol groente en fruit huiswaarts. Er is ook veel geruild en geschonken. Een geweldig jaar.

De herfst maakt mij een beetje weemoedig maar geeft ook veel moois. Al die prachtige kleuren! Als de blaadjes vallen en de struiken aan hun winterslaap beginnen hebben we gelukkig nog steeds werk te doen in de tuin. Snoeien, mesten, spitten en opruimen. Minder naar de tuin gaan vind ik niet leuk. Niet alleen het tuinwerk en het genieten van de tuin mis ik, ook de medetuinders zie je niet zo vaak meer. Gelukkig zijn er ook in de komende maanden nog mogelijkheden om elkaar te ontmoeten, denk aan High tea, kerststukjes maken en de nieuwjaarsreceptie. Heeft u zelf ideeën om elkaar ook in de herfst en winter te ontmoeten? Laat het weten.

Inbrekers

Erg vervelend waren de inbraken. Schade (vooral door vernieling) voor veel collega's. We weten dat inbraak niet altijd te voorkomen is, maar kunnen wel proberen om inbrekers af te schrikken. Het bestuur is daar druk mee bezig en zeer binnenkort zullen we de plannen aan u voorleggen.

Toegangshek

Mensen van de groenvoorziening naast ons terrein hebben afgelopen maanden een paar keer 's morgens om half 6 het hek open zien staan. Dan is er dus nog niemand op de tuin geweest maar heeft de laatste tuinder het hek 's avonds niet op slot gedaan. De inbreker(s) hebben het dan wel erg gemakkelijk. Ik wil u vragen goed op te passen bij het verlaten van het terrein en het hek te sluiten na 17.00 uur en in de periode van 1 november tot 1 april de gehele dag bij aankomst en vertrek. Oók als u denkt dat er nog mensen op de tuin aan het werk zijn die straks afsluiten. Voorkomen van diefstal is een zaak die ons allen aangaat.

Laat na 17.00 uur geen mensen toe op ons terrein die geen sleutel hebben en zeggen dat ze bij iemand op bezoek gaan. Meestal klopt hun verhaal, soms niet. Adviseer ze om op te bellen naar degene die ze willen bezoeken en laat die het hek openen.

HELP A.U.B

We zijn hartstikke blij dat er weer een paar spontane aanmeldingen van leden zijn om af en toe een klus of klusje voor de vereniging te doen, maar hebben nog meer hulp nodig. Leegstaande tuinen moeten ook onderhouden worden. We hebben te weinig mensen om die tuinen onkruidvrij te houden. Dat moet gebeuren om verspreiding van onkruid en verpaupering van ons complex te voorkomen. Aspirant leden worden niet enthousiast van een stuk grond vol onkruid. Het moet er wel een beetje aantrekkelijk uitzien, anders haken ze af. Wij zullen u met open armen ontvangen als u ook wilt meehelpen om ons tuinenpark mooi te houden.

Nóg een paar punten van aandacht.

In de grijze container vinden we soms etensresten en grof vuil, daar is die container natuurlijk niet voor bestemd. De vrijwilliger die een dood konijn in één van de prullenbakken bij het theehuis vond vindt het op z'n zachtst gezegd niet prettig om dat op te moeten ruimen.

Van de voorzitter

Door het vele snoeiwerk dat op de opzomerdag is gedaan was er geen tijd meer om langs de paden naast grasperken het gras en onkruid dat over het pad groeit te verwijderen. De mensen in wiens omgeving dat het geval is willen wij vragen om af en toe in te grijpen.

Niet alleen afscheid van de zomer, maar aan het eind van dit jaar nemen wij ook afscheid van onze penningmeester/allesdoener Anton Aarden. We zijn in gesprek met een beoogde opvolger en houden u natuurlijk op de hoogte. Het vrijwilligersteam, dat ook dit seizoen weer veel meer werk heeft verricht dan u zich misschien realiseert, ben ik zeer dankbaar. Zonder hun inzet kan onze vereniging niet bestaan. Doe alstublieft ook met ons mee.

Graag tot spoedig.
Wil Lammeree

Het bestuur en e-mail

Als u vragen en/of opmerkingen heeft kunt het dagelijks bestuur ook mailen

De adressen zijn:

Voorzitter Wil Lammeree

voorzitter@amateurtuinenbakestein.nl

Secretaris Wim van Drunen

secretaris@amateurtuinenbakestein.nl

Penningmeester Anton Aarden

penningmeester@amateurtuinenbakestein.nl

Tip: sla deze adressen op in uw adressenboek, dan heeft u ze altijd bij de hand.

Opzoomeren

Opzoomeren met zijn achtenvijftigen.

Ja, u leest het goed. We waren zaterdag 23 september met 58 werkers (leden en familie) aan het opzoomeren. Het weer was goed, de stemming was goed. Het opschonen van ons park wordt een mooie traditie, die steevast wordt afgesloten met een lekkere lunch.

Onze voorzitter Wil Lammeree heeft een e-mail laten verzenden waarin ze iedereen namens het bestuur hartelijk bedankt. Overigens de leden van het bestuur die er die dag waren, deden ook allemaal mee. Een goed voorbeeld doet goed volgen, nietwaar?

Het lijkt allemaal zo simpel, maar toch kost het weken voorbereiding. Dat begint al drie of vier weken van tevoren met het inventariseren van het werk en het aanschrijven en spreken van de leden. In de laatste week ervoor wordt de laatste stand opgemaakt.

Daar volgt een plan uit waarin iedereen naar zijn kunnen wordt ingedeeld. Maar gelukkig ligt het ook niet allemaal zo strak, want die zaterdag bleek ook dat diverse mensen ergens anders nog klussen zagen en die ook oppakten. Hulde voor deze initiatieven.

Enkele mensen moesten, meestal door privé omstandigheden, afzeggen. Maar er kwamen ook leden bij op wie we niet gerekend hadden.

De zagers, snoeiers en schoonmakers van de perken lieten een heleboel groen afval achter en dat werd naar de compoststraat gebracht. Nou, de compostcommissie kan haar borst natmaken. Maar ik weet dat ze dat met plezier voor de vereniging doen.

De gebouwen zijn weer goed schoongemaakt en de koffie- en lunchploeg liet zich ook van haar beste kant zien.

Het mooie is dat de dag is dat door veel eigen werk, eigen huur en inkoop, voor relatief weinig geld een waardevol evenement kan worden gevierd. Want vieren was het, heeft u al die lachende gezichten gezien?

Dank u wel, wat een geweldige actieve me(d)ewerkers waren jullie. Op de website zal een serie foto's worden geplaatst en daar vindt u zichzelf vast op terug.

Laten we hopen op een minstens zo grote opkomst volgend jaar april. Dan zal het accent weer minder liggen bij het snoeien maar meer bij het aanpakken van de paden en het schoonmaken.

Tot volgend jaar april.

Met vriendelijke groeten van

Wim den Boer

Opzoomeren

High Tea

Aan de leden van onze tuindersvereniging.

De bij onze vereniging inmiddels ingeburgerde High Tea zal dit jaar worden georganiseerd op **zaterdag 28 oktober a.s.**

Op het menu staan, naast de zoete hapjes, ook hartige lekkernijen. Er is voor elk wat wils. Onze activiteitencommissie zal weer haar uiterste best doen om u op culinair gebied flink te verwennen.

De High Tea zal worden gehouden in ons verenigingsgebouw.

Als u het leuk vindt om aan de High Tea mee te doen, dan kunt u zich met partner aanmelden bij ondergetekende of via email bij onze penningmeester, emailadres: penningmeester@amateurtuinenbakestein.nl.

Wat u verder moet weten:

- o Datum: 28 oktober 2017
- o Aanvang: 14:00 uur
- o Einde: 16:00 uur
- o Eigen bijdrage: € 7,50 p.p. betaling vooraf

(gaarne overschrijven naar rekening NL52 INGB 0002 6282 69 t.n.v. V.T.V. De Amateursuinder)

- o Inschrijven uiterlijk 21 oktober 2017.

In verband met de beperkte ruimte houden wij een **maximum** aantal deelnemers aan van **40**.

We zien uw reactie graag tegemoet.

Namens Bestuur en Activiteitencommissie,
Joyce Fremouw, tel.nr. 078-6165016 of 06-12879930.

Kennismaken met ....

Ali en Anton Koenen. Anton tijdens de laatste opzomerdag en Ali met Kaatje op schoot

Op de vereniging heeft u ze vast wel eens gezien. Vrijwel dagelijks zijn zij op de volkstuin te vinden, waar zij tuin 81 in gebruik hebben. Geen echte moestuin, maar een tuin waar bijzondere planten en bloemen in staan. Ik heb het genoeg om gedurende de vakantie van deze mensen, voor hun kat Kaatje te zorgen, die zij geadopteerd hebben en die op hun tuin onderdak en eten vindt. In hun wat wilde tuin, verwonder ik me telkens weer als ik een aparte bloem zie tussen al het groen dat er weelderig groeit. Of als ik een exotisch boompje of struik bemerk die ondanks het Nederlandse koude weer zich hier heeft weten te handhaven.

Ik ben in de tuin van Ali en Anton Koenen. Moeder en zoon zijn al sinds 2003 lid van de volkstuindersvereniging. In het begin was vader Koenen er nog en werkte Anton mee op de tuin. Voornamelijk een moestuin met wat bloemen. Helaas overleed vader in 2006. Een paar jaar later huurde Anton zijn eigen tuin 95. De grond was er prima, maar toch stopte hij hier na een paar jaar om samen met Ali verder te gaan op tuin 81. Op hun tuin staat een kleine kas waarin nog wat tomaten, komkommers en kruiden staan, verder is er alleen beplanting met ergens 2 tuinstoelen, waar het heerlijk rusten moet zijn na een lange werkdag op een warme zomerdag. In een hoekje achter in de tuin vind ik nog een kleine moestuin, waar de oogst van af is.

Nu ik in hun tuin loop, word ik een beetje nieuwsgierig naar de mensen die hier tuinieren en hier hun ontspanning en rust vinden. Ik besluit om na hun vakantie nader met ze kennis te maken.

Terug van hun vakantie in Frankrijk en lekker gebruid spreek ik ze in de kantine.

Ali vertelt dat ze naast Anton nog 2 dochters heeft. De volkstuin is niet haar enige hobby. Sinds de jaren tachtig speelt zij klarinet en speelt zij in het Senioren Orkest Hoekse Waard. Ook zijn er optredens waar zij aan deelneemt. Dat Ali ook nog schildert weten we misschien niet allemaal. Op dinsdagmorgen wordt in onze kantine geschilderd door de schildersclub "De Kwekkende Kwasten". Ali is hier lid van en ik heb al eens een mooi werk van haar mogen bewonderen, want talent heeft ze wel.

Kennismaken met ....

Anton heeft zijn werk in continudienst bij Fokker maar vindt toch altijd de tijd om op de tuin te zijn. Ze hebben er Kaatje die op haar eten wacht en samen onderhouden ze één van de plantsoenen naast het hek van het tuinenpark.

In dit plantsoen stond veel heermoes vertelt Anton. Nu staat het vol met diverse bloeiende struiken en groeit er nagenoeg geen heermoes. De planten komen van hun eigen tuin of zijn van vakanties meegenomen. Ze hebben veel eer van hun werk, want in het voorjaar en de zomer vormt dit plantsoen samen met de naburige tuinen, het fraaie aanzicht van de entree van ons tuinenpark.

Het verbaast me niet dat Anton ook meewerkt aan het initiatief van Cees Kooiman om het groenafval van de volkstuin centraal te composteren. Het is veel werk, maar dient ook het algemeen belang van de volkstuin en er is behoefte aan mensen die mee helpen.

Wat betekent de volkstuin voor jullie, vraag ik tenslotte.

“Rust en ontspanning in een natuurlijke omgeving”, zeggen beiden.

Hoe zien jullie de toekomst van de volkstuin?

Ali : Ik hoop dat er meer mensen komen tuinieren, maar ook dat er hier en daar meer aan de tuin wordt gedaan en men de omgeving niet laat vervuilen

Joyce Fremouw

Bijzondere soort van de Vlinderboom

Pruikenboom in bloei

Alles op een hoop.....

In dit artikel wordt aandacht besteed aan de randvoorwaarden van composteren en hoe zelf een composthoop op te zetten.

Het meest belangrijke aan het composteren is rekening houden met een aantal principes. Als het niet goed gaat (stank, overmatig nat, te droog, geen of onvoldoende vertering) is dat altijd terug te leiden naar deze randvoorwaarden.

Dat maakt composteren eigenlijk heel simpel.....

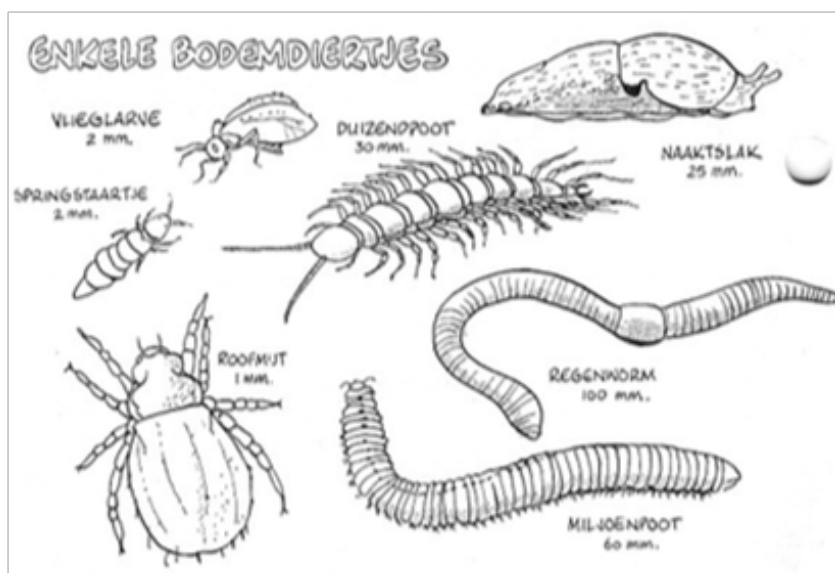
Even wat kennis oprfrissen. Het is even doorbijten misschien, maar het geeft wel aan dat er keuzes gemaakt kunnen of moeten worden. Afhankelijk wat men verwacht van de kwaliteit van de compost.

Wat is dat ook alweer: composteren?

Op basis van de natuurlijke kringloop van de aarde, is composteren waarschijnlijk één van de oudste bekende recyclingprocessen. Sedert 2000 voor Christus beschreef Colunella in zijn leerboek, hoe men groenafval moest bewerken, mengen, opzetten en als middel gebruiken. Reeds toen al werd de Latijnse naam compost geïntroduceerd wat zoveel betekent als samengevoegd/gemengd.

Wat verstaan wij onder composteren?

Composteren is het proces waarbij biologisch afbreekbaar materiaal door bacteriën, schimmels en bodemdieren (als pissebedden, oorwormen en wormen) met zuurstof en onder gecontroleerde omstandigheden wordt afgebroken tot een stabiel eindproduct: compost.

Wanneer spreekt men van compost?

Bij de zuurstofrijke biochemische afbraak van organische stoffen worden energierijke verbindingen gevormd, die voor een gedeelte van de micro-organismen in staat stellen voor de opbouw van nieuw celmateriaal en voor de rest als warmte vrijkomt. Indien deze warmte-uitstraling wordt belemmerd, stijgt de temperatuur van het materiaal dat afgebroken wordt = natuurlijke of biologische zelfverhitting. Indien de biologische zelfverhitting van organische materiaal met opzet gerealiseerd wordt om van het uitgangsmateriaal een geschikt eindproduct te maken, spreekt men van compostering. Het eindproduct noemt men compost.

Alles op een hoop.....

Dit van nature uit traag verlopend proces kan versneld worden door het optimaliseren van bepaalde randvoorwaarden. Deze randvoorwaarden beïnvloeden stuk voor stuk de microbiële activiteit.

Randvoorwaarden die de microbiële activiteit beïnvloeden:

vochtgehalte;
temperatuur;
pH-waarde;
zuurstofvoorziening;
vorm en grootte van de deeltjes;
aard van het te composteren materiaal.

Deze randvoorwaarden worden onder controle gehouden door het verkleinen van groenresten, hopen opzetten, water toevoegen en beluchten of omzetten. Als gevolg van de microbiële activiteit treedt tijdens dit proces een temperatuursverhoging op. Het aanhouden van deze hogere temperaturen (50 tot 70 °C) gedurende meerdere dagen zorgt voor het doden van eventuele onkruidzaden of sporen van plantenziekten. Naarmate meer positieve invloeden van de compost op de bodem en de plantengroei verwacht worden dient ook het composteringsproces zorgvuldiger uitgevoerd te worden. Hogere eisen aan de compost vragen dus ook een nauwkeuriger composteringsproces.

Samenvattend:

Composteren is een biologisch proces, waarbij organisch materiaal wordt omgezet in een stabiel humusachtig product. Om dit proces in redelijk korte tijd te verwezenlijken moet de temperatuur kunnen stijgen en daarom wordt organisch materiaal opgezet in een hoop.

Om de temperatuur in de hoop vast te houden moet deze voldoende groot zijn. Dit kunnen we bereiken door composthopen op te zetten met een minimale hoogte en breedte van 0,9 meter en een maximale hoogte van 1,5 meter en een minimale lengte van 0,9 meter. De maximale lengte is onbepaald. Bij kleinere afmetingen, zoals in compostvaten, wordt een lagere temperatuur bereikt, waardoor het composteringsproces langer duurt en eventueel aanwezige zaden en ziektekiemen niet worden gedood.

Het opzetten van de compost:

De tuinresten moeten niet zomaar op één hoop worden geplaatst. Een goede variatie van de verschillende materialen bevordert de broeiwerkingen zorgt voor een juiste verhouding van zuurstof en vocht in de compost.

Hooi, blad, takjes en kamerplanten verteren sneller als er naar verhouding voldoende jong afval zoals groente en fris gras door verwerkt is. Verder moeten zowel stevig als slap en zowel grof als fijn materiaal toegevoegd worden. Hou er ook rekening mee dat er een goede verhouding is tussen koolstofhoudend (snoeihout, afgefallen blad) als stikstofhoudend (fruit, mest en gras). Ook koffiedik en theezakjes zijn rijk aan stikstof

---

Alles op een hoop.....

Maak uw keuze:

Ten behoeve van de compostering kunt u gebruik maken van een kant en klaar compostvat, een zelfgemaakte compostbak of een composthoop. Naast het feit dat wij op ons tuinencomplex gezamenlijk composteren in een grote hoop kunt u natuurlijk ook zelf het nodige doen. Sterker: alle leden zijn gehouden om te composteren op de eigen tuin. In een kleine tuin is een kleiner vat of bak daarom handzamer.

Compostvaten:

Compostvaten zijn in allerlei uitvoeringen te koop en kunnen meteen in gebruik genomen worden. Let er bij de aanschaf op dat het vat luchtgaten in bodem en deksel heeft, dit om te voorkomen dat de inhoud te nat wordt. De luchtgaten in de bodem zijn ook zeer belangrijk om bodemorganismen de kans te geven naar binnen te komen.

Hoe composteer je met een compostvat?

- Leg onder in het compostvat een laag van 15 cm luchtig bruin materiaal zoals stro, takken en bladeren.
- Voeg niet te veel vers, groen materiaal toe. Anders wordt de compost te vochtig. Hou altijd een voorraad droog, bruin materiaal achter de hand om te mengen met keukenafval.
- Als het compostvat goed op dreef is, kan men eindeloos bijvullen. Oogst onderaan van tijd tot tijd wat rijpe compost.
- Maak 1 à 2 keer per week gebruik van de beluchtungsstok. Normaal koopt men die samen met het compostvat. Steek de stok zo diep mogelijk recht naar beneden in de compost. Draai hem een kwartslag en trek hem er weer uit. Herhaal dit op verschillende plaatsen. Op die manier trekt men luchtkanalen door de compost en wordt de luchtcirculatie verbeterd. Ook worden zo wat micro-organismen en bodemdierpjes uit de diepere lagen naar de bovenste verse lagen gebracht.

Een zelfgemaakte compostbak:

Als u zelf een compostbak bouwt, kunt u precies de gewenste materialen uitkiezen en daarmee zelf de kosten in de hand houden. Een compostbak kan van hout, palen, bakstenen of zelfs wilgentenen gemaakt worden. Een oppervlakte van circa 1 m² is voldoende. De bak moet op zijn minst een kubieke meter materiaal kunnen bevatten; dit is het minimum om het composteringsproces goed te laten geschieden. Maak eventueel een dubbele bak: één helft is dan voor de voorraadhoop (wachthoop). Hierin spaart u afval op als u niet in één keer voldoende heeft om te kunnen composteren.

De volgende keer meer over de randvoorwaarden en wat te doen als het mis gaat met het composteren. Voor vragen of opmerkingen ben ik bereikbaar op tuin 49 óf in de compost-sstraat.

Cees Kooiman.

Hoe zijn we tot de keus van klein fruit gekomen ?

Op ons tuinencomplex zie je veel heggen met bramen en in de tuinen zie je nogal wat struiken met rode, witte en zwarte bessen, frambozen enz.

Terwijl we onlangs over het tuinenpark wandelden, al snoepend van lekkere rijpe bramen, kwamen we bij tuin 13 van Henk van Toor aan, die net een bramenstruik professioneel gesnoeid had. We kennen Henk als een zeer onderhoudende en enthousiaste verteller van fruitbomen, klein fruit, hoe gesnoeid moet worden enz. Toen werd spontaan besloten een artikel over klein fruit in het herfstnummer van ons clubblad op te nemen. De hoofdmoot van het artikel weiden we aan de bramen. We hebben gebruik gemaakt van diverse artikelen die we in het internet vonden.

En verder is klein fruit en hun toepassingen een hot item als ik kijk naar de reclame die op dit moment in veel bushokjes te zien is. Nog niet gezien?

Die markante fles Pink Gin en de slogan 'Gin meets berries' als je het sexy glas ziet gevuld met rose gin, frambozen, bramen en bessen, beautiful. Heb het onmiddellijk uitgeprobeerd. Ook doen, heerlijk !

Wat zijn de kenmerken van klein fruit?

Klein fruit is een groep van fruit dragende vaste planten en heesters zoals bessen, bramen en frambozen. De struiken blijven kleiner dan fruitbomen en zijn vaak goed te leiden tegen een muur of schutting. Fruitplanten zijn allemaal liefhebbers van warmte en zon, die samen zorgen voor een goede rijping van het fruit. Veel fruitplanten uit deze groep komen van nature voor in bosranden. Een plaats in de halfschaduw is in veel gevallen ook voldoende. Het hoeft dan niet de hele dag zonnig te zijn, maar bij voorkeur wel de gehele ochtend of middag. De zon zorgt ervoor dat de vruchten kunnen afrijpen, een hoger suikergehalte krijgen en dus meer smaak hebben!

Vaak wordt de grootte van sommige fruitplanten uit de groep 'kleinfruit' onderschat. Een bramen- of frambozenplant kan gemakkelijk een hoogte bereiken van twee meter. Vaak worden de planten geleid tegen een frame of een schutting. Datzelfde geldt ook voor klimmende planten zoals de kiwi. Bessenstruiken zoals aalbessen, kruisbessen en blauwe bessen zijn houtiger en behoeven geen steun.

Klein fruit

Hoe plant u kleinfruit?

Maak de grond goed los met een scherpe schop. De grond moet goed doorlatend zijn. Geen storende vaste lagen, want dan kunnen de wortels niet goed in de grond doordringen en raakt de plant gestrest. Zorg voor een voedzame bodem, werk aanplantaarde goed door de bovenlaag of meng deze met de bestaande grond in het plantgat. Voeg bij bosbessen en frambozen ook turf toe in het plantgat. Deze fruitplanten houden van een zure bodem.

Niet dieper planten dan de kluit hoog is; de stelregel is: twee vingerdiktes grond mag nog op de bovenste wortels komen. Na het planten de grond goed aandrukken met je voet en de struik de eerste weken goed sproeien als het droog weer is.

Wat voor onderhoud heeft klein fruit nodig?

Het eerste jaar heeft de plant nodig om flink wortel te zetten en uit te groeien. In het tweede jaar is het snoeien belangrijk om de planten in de groei te remmen. Zorg bij het snoeien voor een open structuur van de plant, zodat licht, lucht en zon overal goed bij kunnen en uw fruit zo goed kan rijpen.

Bessen

Heel bekend zijn de aalbessen, de rode, witte en de zwarte aalbes.

Kruisbessen (*Ribes uva-c*)

De kruisbessen groeien graag in voedzame, humusrijke grond. Ze mogen wat koeler staan en verdragen lichte schaduw. Kies zoveel mogelijk rassen die niet of weinig gevoelig zijn voor meeldauw (de grote plaag bij kruisbessen). Er zijn rassen met groene (witte) en rode vruchten. De smaak van rijpe vruchten is over het algemeen vol en verrukkelijk. Van de kruisbes is de oorsprong onduidelijk, er is geen wilde soort van bekend. De planten bloeien in april, de oogst valt in juli-augustus en verschilt iets per ras.

Bramen

De Latijnse naam voor Braam is *Rubus fruticosus*. Het is een grote struik met grote groeikracht en wat slingercapaciteiten. Om die reden zul je haar dus ook altijd wat in toom moeten houden, goed moeten snoeien en leiden om ook een goede en vooral lekkere oogst te krijgen. Doe je dat niet, dan krijg je van die grote struiken die je nog wel eens in plantsoenen en langs bermen ziet; niks mis mee maar de opbrengst en kwaliteit van de bramen laat dan wel te wensen over. In dit geval doet snoeien dus echt bloeien.

De meeste bramen hebben doornen (dat verraadt gelijk dat ze een ver familielid is van de roos). Er zijn in de laatste jaren veel veredelingen geweest, men heeft bijvoorbeeld geprobeerd bramen zonder doornen te kweken en de laatste jaren met steeds beter resultaat (de eerste doornloze bramen moesten nog wel eens op smaak inleveren).

En de laatste jaren komen daar de Braamhybriden bij, ook wel braambes genoemd, maar in de Groente- en Fruitencyclopedie wordt hij Braamboos genoemd. De naam is vooral toepasselijk omdat deze braambozen altijd een kruising zijn tussen bramen en frambozen (een neefje van de braam met de Latijnse naam *Rubus idaeus*).

Klein fruit

De braam is volledig winterhard al kunnen in strenge winters sommige takken wel eens wat vorstschade oplopen. De struiken bloeien in mei-juni, de bloei kan ook langer doorgaan of later zijn (afhankelijk van het ras). De bloemen zijn eenhuizig en worden door insecten bestoven, 1 struik kan dus zelf voor bestuiving en oogst zorgen. De oogst valt in juli-augustus en soms zelfs ook nog in september (afhankelijk van het ras).

Bodem en bemesting

Bramen zijn niet erg kieskeurig en groeien op alle gronden, al hebben ze een lichte voorkeur voor licht-kalkhoudende gronden. Op zure gronden kun je elk jaar wat kalk strooien om aan die wens tegemoet te komen. Bramen staan graag in de zon, al doen ze het op een halfbeschaduwde plaats ook wel. Voordeel van een zonnige plaats is dat de vruchten na regen sneller opdrogen waardoor je wat minder last van rot en schimmel hebt in een natte zomer. Bovendien smaken door de zon goed gerijpte bramen natuurlijk het lekkerst.

Bramen stellen ook niet veel eisen aan de bemesting: je zou bijna kunnen stellen dat ze veel lijkt op 'onkruid': ze is als plant sterk en kan goed voor zichzelf zorgen. Voor een leuke oogst aan bramen kun je op lichte gronden er voor kiezen om bijvoorbeeld wat koemestkorrels te strooien in het voorjaar. Geef vooral niet te veel mest en geen stikstofrijke mest: het is niet nodig om de toch al sterke groei van bramen te stimuleren. Onze braam doet het hier op kleigrond prima zonder al te veel extra's; ze krijgt hier alleen elke winter een mulchlaag van oude stalmest met veel stro (houdt gelijk vocht vast, geeft wat voeding, vermindert onkruidgroei). Bij het planten hebben we een groot plantgat gemaakt en dat opgevuld met compost en daar de braam in geplant.

Planten en rassen

Van 1 braamstruik die goed geleid en verzorgd is kun je wel 5 tot 15 kilo bramen plukken (hangt ook weer af van het ras). Misschien helpt je dat te bepalen hoeveel struiken je wilt planten. Bedenk daarbij wel ook wat een braam nodig heeft: minimaal 2,5 meter ruimte maar liever nog 3 meter en sommige rassen zelfs nog meer. Je leidt bramen en hebt er dus stokken of palen voor nodig en je zult draden moeten spannen om de dragende takken aan vast te binden.

Bekende rassen zijn:

Himalaya, Loch Ness, Thornless Evergreen, Navaho, Chester Thornless, Fantasia, Thornfree en Jumbo. Maar kijk gewoon eens bij een kweker of vraag Henk vanToor van tuin 13 en vraag welke braam geschikt is voor je tuin (extra grote oogst maar vaak dan ook extra groeikrachtig, of juist wat minder groeikracht, er zijn ook nog wel wat verschillen in grootte van de bramen zelf en ook in de smaak).

Wellicht heeft een kennis een braam in de tuin die lekker groot is, sappig en lekker zoet. Daar kan je een tak van op de grond leggen en vastmaken en zo een stek 'afleggen'. Het afleggen van bramen gaat heel gemakkelijk en zo krijg je gratis stekken. Het gaat zelfs zo gemakkelijk dat je moet zorgen dat er geen bramentakken op de grond liggen want anders krijg je veel opslag doordat de takken gaan wortelen.

Bescherming

Vogels lusten wel bramen maar nou ook weer niet zo graag dat je er je planten voor moet afdekken.

Snoeien en leiden

Bramen maken heel lange slungelachtige maar toch sterke takken, soms wel tot 5 meter lang of nog langer. Deze takken zul je aan moeten binden om te zorgen dat er een beetje organisatie in je plant blijft. Bovendien neemt ze dan minder ruimte in beslag, droogt ze sneller op na regen en kan de zon goed de vruchten laten rijpen. Neem voor een gemiddeld groeiende braam een afmeting van zo'n 3 tot 3,5 meter en sla een paal aan het begin van die afstand en een paal aan het einde.

Daartussen, in het midden, plant je de bramenstruik. Begin nu op 60 centimeter van de grond af een eerste draad te spannen en herhaal dat daarna naar boven om de 30 centimeter, de laatste draad span je op zo'n 1,50 meter hoogte.

Je kan natuurlijk ook met gaas, gaaspanelen, pergola's, betonmatten van de doe het zelf winkels, werken. Bindt de jonge takken in een soort waaiervorm (eerst omhoog en dan zijwaarts, ongeveer evenveel takken naar links als naar rechts) aan de draden vast. Hieraan komt de bloei en de oogst. Ondertussen heb je de takken van vorig jaar al weggesnoeid.

Bramen bloeien op het hout dat de vorige zomer en herfst is gegroeid. Het wegsnoeien van de oude takken (waar dus in dat jaar de bramen aan zaten) kun je na de oogst doen, dat is het handigst als je nog niet erg bedreven bent in het snoeien (het is het gemakkelijkst om gewoon alle takken die bramen hebben gedragen tot op de grond af te knippen). Maar het mag ook in de winter. De takken herken je aan de donkerbruine kleur, beetje verweerd en verschrompeld en vaak zie je nog resten van de trosjes. En bij rassen die als wat minder winterhard bekend staan kun je het soms zelfs beter in het voorjaar doen (tot in maart, daarna niet meer want dan begint de groei van het blad weer).

Als je zo elk jaar de takken die bramen hebben gedragen wegsnoeit (zo dicht mogelijk bij de grond) en de nieuwe takken opbindt voor de oogst van het komend jaar kan er eigenlijk nooit iets mis gaan. Zo gemakkelijk is het eigenlijk.

En anders is er natuurlijk nog altijd Henk van Toor van tuin 13, aan wie je kunt vragen hoe het ook alweer was.

Overige teelttips

Allereerst natuurlijk het aanbinden van de takken, maar dat heb je hierboven al kunnen lezen. Zorg verder rond de struiken voor een mulchlaag (dat hoeft natuurlijk niet maar het houdt vocht vast en houdt het onkruid tegen). Bramen hebben liever een vochtige dan een droge grond (ze hebben veel groeikracht en moeten rijpe bramen maken, ondanks een sterk wortelgestel is een vochtvasthoudende bodem dan toch wel prettig en gemakkelijk). Verwijder regelmatig opslag van wortelende takken rond de planten want die groeien sterk en snel.

Oogst en bewaren

Bramen hebben een droge periode nodig om mooie rijpe bramen te geven. Als er veel regen valt en de struiken geen kans krijgen om goed op te drogen gaan de al rijpende vruchten rotten. Zon en een droge periode zijn dus heel belangrijk voor bramen.

Klein fruit

Wees bij het plukken niet te hardhandig, doe het voorzichtig en gebruik ondiepe brede bakken; rijpe bramen kneuzen gemakkelijk als je er te ruw mee omgaat of er te veel druk op komt in een te hoge smalle bak. Rijpe bramen kun je ook niet lang bewaren, hooguit een dag, maar vers zijn ze het allerlekkerst. Oogst dus vooral elke dag vers wat je wilt eten.

Moet je toch meer oogsten omdat er nu eenmaal veel rijpe bramen hangen, vries ze dan vooral in; je kunt er dan later nog sap, saus of jam van maken. Ook bramen zijn zeer geschikt voor de inmaak (jam, gelei, ook lekker in combinatie met andere vruchten).

En niet te vergeten maak eens een heerlijke cocktail met je favoriete drankje en die verrukkelijke , bessen, bramen, frambozen, aardbeien.

Genieten !!

Activiteiten 4e kwartaal 2017 ter herinnering

High Tea

Op zaterdag, 28 oktober 2017
Inschrijven uiterlijk 21 oktober 2017

Kerststukjes maken

Op donderdag, 21 december 2017
Inschrijven uiterlijk 16 december 2017

Bestellijst

Bestellijst voor fruit bomen/struiken

Deze bestellijst dient u in te leveren uiterlijk op **zaterdag 4 november 2017**

Dit kan bij het bestuur, inkoopcommissie en in de witte brievenbus die aan het club gebouw hangt.

Te late inlevering van deze bestellijst betekent dat u **geen** fruitbomen heeft. Deze fruit struiken worden **eenmalig** gehaald, dus er is **geen nalevering**.

Er zijn verschillende soorten die besteld kunnen worden.

Mocht u toch nog een **andere fruitstruik** of -boom willen bestellen, neem dan contact op met de inkoopcommissie.

De levering van verschillende fruitbomen is onder voorbehoud.

Levering is eind november 2017

Appel	Aantal	Prijs	
Jonagold		€ 10.25	€ -
Goudrenet		€ 10.25	€ -
Elstar		€ 10.25	€ -
James Grieve		€ 10.25	€ -
Cox Orange (laat)		€ 10.25	€ -
Handperen	Aantal	Prijs	
Conference (september)		€ 10.50	€ -
Clapss Favourite		€ 10.50	€ -
Doyenné du Comice		€ 10.50	€ -
Stoofperen	Aantal	Prijs	
St.Remy		€ 10.50	€ -
Giesen Wildeman		€ 10.50	€ -
Pruimen	Aantal	Prijs	
Opal (vroeg)		€ 9.75	€ -
Reine Claude Douilling		€ 9.75	€ -
Diversen	Aantal		
Framboos (Fallgold gele framboos)		€ 2.95	€ -
Framboos (Autumn Bliss)		€ 2.95	€ -
Rode bes (Jonkheer van Tets)		€ 2.95	€ -
LET OP!! Levering en prijswijziging voorbehouden.			

Naam _____

Tuinnummer _____

Handtekening : _____

Telefoon _____